

ĐẠI HỌC VĂN HIẾN CẢI TỔ VÀ PHÁT TRIỂN TRONG XU HƯỚNG HỘI NHẬP

■ Trần Văn Thiện *

TÓM TẮT

Trong tình hình giáo dục hiện nay, Đại học Văn Hiến (VHU) cùng các trường đại học thuộc hệ thống ngoài công lập đang đứng trước thách thức: một mặt, phải đảm bảo sự tồn tại trong thế cạnh tranh khốc liệt do số lượng trường nhiều và đầu tư còn hạn chế; mặt khác, trường phải tiến hành cải tổ để đáp ứng được nhu cầu phát triển trước xu thế hội nhập vào hệ thống đại học quốc dân và xa hơn ở khu vực và thế giới.

Ý thức được điều này, VHU tiến hành cải tổ các phòng, ban, các khoa và xây dựng lại chương trình, đồng thời đề ra mục tiêu chiến lược cũng như một chính sách đủ sức hút người học và mời gọi những người có năng lực về hợp tác. Từ những động thái tích cực này, VHU sẽ bước vào thời kỳ ổn định và phát triển sau một thời gian hoạt động.

ABSTRACT

Reform and development of Van Hien University for national and international integration

In the present education environment, Van Hien University (VHU) and other non-public universities are facing great challenges: on one hand, they must secure their existence in the very competitive situation since there are too many of them and their respective investments are limited; on the other hand, they have to carry out appropriate reforms in response to the needs of development for integration into national, regional and international systems of universities.

Realizing this problem, VHU has carried out various reforms of the administrative and academic bodies as well as of training programs, at the same time VHU has to define strategic goals and to formulate appropriate policies to attract students and capable staff joining the university. With the positive results of these moves, VHU will enter the period of consolidation and development of its activities.

1. Bước qua tuổi mười bảy, kể từ khi được thành lập, cùng các trường đại học ngoài công lập khác, VHU nỗ lực hết mình làm những gì có thể được trong khả năng cho phép để hoàn thành nhiệm vụ đào tạo hàng năm theo quy chế của Bộ Giáo dục và Đào tạo. Còn nhiều cách đánh giá khác nhau và cả nhiều cách diễn đạt khác nhau về thực trạng giáo dục đại học ngoài công lập, nhưng không thể không thừa nhận sự đóng góp của nó trong vòng hai mươi năm qua đang dần hiện thực hóa chủ trương xã hội hóa giáo dục của Đảng

và nhà nước dù vẫn biết con đường còn đầy gian nan. Để hệ thống này thực sự trở thành động lực góp phần thúc đẩy guồng máy giáo dục đại học giúp xã hội phát triển cần phải khuyến khích, huy động nhiều nguồn lực và tạo điều kiện cho toàn xã hội tham gia. Điều này còn phải phấn đấu nhiều, nhất là phía nhà nước cần một cơ chế chính sách và các giải pháp đồng bộ phù hợp với thực tiễn để tập trung sự nhất trí cao trong xã hội về nhận thức, cùng phối hợp với các bộ phận hữu quan trong hệ thống hành pháp để tổ chức thực hiện. Bởi vì đây chính là

* PGS. TS, Hiệu trưởng Đại học Văn Hiến

khâu yếu nhất trong hệ thống giáo dục đại học ở nước ta hiện nay khiến cho hệ thống trường ngoài công lập vận hành suốt thời gian qua vẫn chưa được như kỳ vọng của xã hội. Do đó, một trong những nội dung quan trọng được trao đổi tại hội nghị lần 8, Ban chấp hành TW Đảng (Khóa XI) gần đây đặt ra một cách bức xúc: “Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo...”. Thực ra vấn đề này đã được đề cập đến từ nghị quyết TW2 khóa VIII. Mãi đến nay, sau một thời gian chuẩn bị, Bộ Giáo dục và Đào tạo mới chính thức trình đề án cho Hội nghị Ban chấp hành TW Đảng. Theo tinh thần của Nghị quyết, trước xu hướng hội nhập với thế giới, hơn lúc nào hết cần phải nhận thức đầy đủ vai trò cực kỳ quan trọng của hệ thống trường ngoài công lập nhằm tạo nguồn lực đa dạng cho xã hội. Lâu nay, ta thường nói về xu hướng hội nhập như một định hướng sống còn của giáo dục đại học Việt Nam. Nhưng đây là nhận thức còn trên thực tế, theo phân tích của một số nhà giáo dục, chất lượng giáo dục đại học của ta đã thua ngay trên sân nhà chứ chưa bàn đến việc mở cửa hội nhập. Đối với các nước, để thực hiện mục tiêu đảm bảo nhu cầu học tập cho toàn dân, và nâng cao chất lượng đào tạo, người ta đã tiến hành xã hội hóa giáo dục từ sớm. Ở Hàn Quốc, nền kinh tế phát triển vượt bậc trong mấy thập niên gần đây có cơ cấu giáo dục đại học với tỷ lệ sinh viên ngoài công lập chiếm tới 67%. Malaysia là một nước có điểm xuất phát hệ thống ngoài công lập tương tự Việt Nam, hiện có đến 80% sinh viên tham gia. Trong lúc đó, ở Việt Nam, đại học công do nhà nước bao cấp đến 70%, còn 30% do sinh viên đóng nên trường công vẫn chiếm ưu thế về mọi mặt so với trường ngoài công lập. Đây là chưa tính đến năng lực đào tạo thực tế của các trường. Điều này tác động sâu sắc đến tâm lý chung của xã hội, khiến cho cách nhìn đối với hệ thống ngoài công lập thiếu công bằng. Thậm chí, trường ngoài công lập, đây đó còn bị xem là hạng hai khi mà một số nhà tuyển dụng công khai kỳ thị, từ chối nhận sinh viên tốt nghiệp thì lấy đâu sự bình đẳng cho tấm bằng. Tuy nhiên, bỏ qua tất cả những yếu tố xã hội đó, các trường ngoài công lập vẫn kiên trì, đang dần khẳng định vai trò của mình ở nhiều mức độ khác

nhau trong hệ thống giáo dục đại học nước nhà và mang đến những lợi ích thiết thực cho xã hội. Nói cách khác, trường ngoài công lập cùng một lúc phải gánh hai vai: chịu sự chi phối về định hướng chung, nhiệm vụ đào tạo của Bộ Giáo dục và Đào tạo hằng năm; một mặt, tự bươn chải để tồn tại trong tình cảnh khốn khó như đã nêu.

2. Trong bối cảnh đó, VHU ra đời, trở thành một địa chỉ được người học quan tâm suốt mười sáu năm nay. Trải qua một thời gian hoạt động với những thành quả được khẳng định và hạn chế nhất định, không thể không thừa nhận VHU đã tạo ra được một đội ngũ cử nhân các ngành đảm bảo chất lượng, được xã hội chấp nhận. Theo thống kê gần đây của bộ phận chức năng, sinh viên VHU sau khi ra trường đã nhận công tác trên 80%. Một số không ít tham gia quản lý trong các cơ quan nhà nước, công tác tại các trường đại học, trung học phổ thông và khá đông đang tiếp tục học bậc cao hơn ở các cơ sở giáo dục đại học có uy tín. Điều đó càng khẳng định chất lượng đào tạo của VHU. Tuy nhiên, để đảm bảo chất lượng đào tạo theo tình hình mới, phù hợp với tinh thần của việc cải tổ giáo dục căn bản toàn diện mà Bộ Giáo dục và Đào tạo chỉ đạo nhằm ổn định lâu dài và phát triển, VHU đã mạnh dạn tiến hành tái cơ cấu. Năm học 2012 – 2013 tiến hành trong bối cảnh nền giáo dục đang triển khai thực hiện luật giáo dục được nâng cao toàn diện nhằm đáp ứng nguồn nhân lực trình độ cao phục vụ đất nước trong thời kỳ đổi mới, phát triển hội nhập. Đây cũng là thời điểm, VHU có điều kiện thuận lợi nhất kể từ khi thành lập. Lãnh đạo trường qua các nhiệm kỳ luôn trăn trở: làm gì, làm như thế nào để tiến tới hội nhập từng bước theo xu hướng chung? Câu hỏi này lơ lửng khiến cho các nhà chức trách và quản lý đại học chứ không riêng VHU lúng túng. Ai cũng thấy, nhưng ai làm, làm như thế nào? Để thực hiện những vấn đề trên, cần một lộ trình căn cơ, chu đáo và quyết liệt. Trên tinh thần đó, VHU đang tiến hành xây dựng chiến lược phát triển đến năm 2030. Một mặt, trường tiến hành đa dạng hóa loại hình đào tạo: đại học, cao đẳng, liên thông, sau đại học, chính quy, từ xa, vừa học vừa làm; mặt khác, tùy theo sự phát triển cụ thể để từng bước đào tạo theo

chuẩn quốc tế của một số ngành hoặc ít ra thí điểm một vài môn... Trước mắt, trường chú trọng mở và đầu tư một số ngành mũi nhọn theo hướng công nghệ cao. Mọi công việc phải bắt đầu từ xây dựng chương trình đào tạo, tài liệu học tập theo chuẩn của Bộ Giáo dục và Đào tạo đề ra. Trên cơ sở đó tiến tới tham khảo hệ thống đánh giá của một số trường trong khu vực, xa hơn nữa là trao đổi sinh viên, tin chỉ, giảng viên với các trường ở nước ngoài. Hiện nay, VHU đã tiến hành lập phòng Kiểm định chất lượng đào tạo đi vào hướng thực chất và bước đầu tạo tiền đề cho ngành mũi nhọn bằng cách mở lớp chất lượng cao ở một ngành nhằm thực hiện mục tiêu trên. Việc nâng cao chất lượng đào tạo gắn với hội nhập từng bước được xem là nhiệm vụ chung xuyên suốt mục tiêu phát triển của trường.

Với triết lý lấy con người làm đối tượng phục vụ, việc cải tổ của trường lần này không nhằm chạy theo ngành "hot" để tìm lợi nhuận từ số lượng sinh viên mà tập trung chú trọng chất lượng đào tạo theo chuẩn đầu ra như đã nói, đồng thời tiếp tục duy trì những ngành đào tạo đã có và mở rộng thêm một số ngành xét thấy xã hội đang có nhu cầu. Chẳng hạn, việc duy trì các ngành KHXH&NV là một nỗ lực của trường. Đây là một trong những định hướng từ ngày thành lập trường. Trên thực tế, hiện nay, các ngành KHXH&NV đang ngày càng mất dần ưu thế trong cơ cấu giáo dục ngành nghề ở đại học lẫn phổ thông. Một thực tế được xem như hệ lụy từ việc buông lỏng giáo dục KHXH&NV là sự xuống cấp trầm trọng về mặt đạo đức xã hội. Tình trạng trên đang báo động về sự yếu kém, thiếu hụt nguồn lực cho xã hội trong lĩnh vực này dẫn đến nguy cơ làm yếu nội lực của đất nước. Vì vậy, trong văn kiện Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ IX, khi đề cập đến "phát triển giáo dục và đào tạo, khoa học công nghệ" đã nhấn mạnh: "thực hiện kết hợp chặt chẽ giữa KHXH&NV với KHTN, KHCN, giữa khoa học với đào tạo..."¹. Đây là một định hướng quan trọng. Gần đây trên các diễn đàn xã hội, nhiều ý kiến đã đặt vấn đề phục hồi các lĩnh vực thuộc KHXH&NV để chấn hưng lại

tinh thần nhân văn trong nhà trường và tác động đến các tầng lớp xã hội khác. Nhận thức đầy đủ vấn đề trên, VHU đã tiến hành thực hiện chính sách ưu tiên cho thí sinh vào học các ngành KHXH&NV trong năm học 2013 - 2014 bằng cách giảm 50% học phí cho 2 năm đầu. Những động thái tích cực như thế xuất phát từ tầm nhìn xa về vai trò KHXH&NV trong công cuộc đổi mới giáo dục của nước ta giai đoạn này. Nhờ đó, bước vào mùa tuyển sinh 2013 - 2014, đã có kết quả rất khả quan.

Một định hướng khác của VHU mang tính đột phá trong hệ thống ngành nghề của giáo dục đại học là ngành tâm lý trị liệu. Trong suốt nhiều thập kỷ qua, tâm lý học của ta chú trọng về đại cương, lý thuyết mà ít quan tâm đến các lĩnh vực ứng dụng. Việc liên thông giữa ngành tâm lý truyền thống với trị liệu trong y học đã mở rộng tầm nhìn thực tế của các nhà chuyên môn và quản lý. Theo số liệu thống kê của ngành Tâm thần học trên thế giới, hiện nay, tình trạng các tầng lớp trong xã hội kể cả các nước phát triển, bị stress đã tăng lên mức báo động. Ở nước ta, tình hình còn trầm trọng hơn. Thế nhưng, ngành trị liệu tâm lý ở thế giới mới định hình vào những năm cuối thế kỷ XIX đầu thế kỷ XX. Nếu hướng đi này thành công, trường VHU được xem là cơ sở đào tạo đại học tiên phong góp phần vào cơ cấu ngành nghề mới của giáo dục đại học Việt Nam.

Một ngành đào tạo khác của trường vốn đã có sự phát triển tốt trong nhiều năm qua - ngành du lịch, đang được trường tập trung xây dựng để trở thành một trong những ngành đào tạo kiểu mẫu có chất lượng trong nhận diện thương hiệu VHU. Có thể nói ngành du lịch là thị trường mở đầu tiên trong EAC (Cộng đồng kinh tế Asean). Nhưng cũng là khâu yếu nhất trong đào tạo của nhiều trường. Tình hình thiếu nhân lực ngành du lịch trầm trọng đang đòi hỏi gắt gao về số lượng, chất lượng đào tạo. Trường VHU đã chú trọng tạo điều kiện cho sinh viên nâng cao tay nghề, đồng thời tìm những giải pháp đồng bộ cho quá trình đào tạo. Trong đó, đặc biệt chú

¹ Hệ thống hóa những văn bản về chủ trương chính sách chiến lược phát triển giáo dục Việt Nam (đến năm 2020), Nxb Lao Động - Xã hội, Hà Nội, 2005.

trọng trình độ tiếng Anh và những kỹ năng mềm khác. Nhờ vậy, đến nay, khoa Du lịch vẫn giữ được vị thế quan trọng trong ngành nghề đào tạo của VHU. Khoa đã có những động thái chủ động tích cực gắn liền với các doanh nghiệp có uy tín trong lĩnh vực này nên luôn trở thành địa chỉ hấp dẫn trong các kỳ tuyển sinh.

Trong việc nâng cao chất lượng đào tạo, VHU chủ trương liên kết hợp tác với các doanh nghiệp. Đây là mô hình được thế giới quan tâm. Ở nhiều quốc gia tiên tiến, chương trình hợp tác giữa doanh nghiệp với các cơ quan nghiên cứu đã chứng tỏ tính hiệu quả cao. Các cộng đồng Châu Âu (EU) thậm chí đã có chính sách bắt buộc các trường trong khối EU phải cộng tác với các doanh nghiệp. Ở Việt Nam, đại học Cần Thơ bước đầu đã học tập mô hình này. Gần đây, Đại học quốc gia Hà Nội, trường đại học Lạc Hồng đã tổ chức hội thảo về vấn đề trên. Nhìn chung, ở bước đầu thử nghiệm, việc hợp tác giữa viện - trường với các doanh nghiệp, cơ sở sản xuất đạt kết quả khả quan nhờ tận dụng tốt các nguồn lực. Dĩ nhiên, để đạt được mục tiêu này, cần có tầm nhìn từ hai phía và phải đảm bảo năng lực để thực hiện các mục tiêu cụ thể. Theo tinh thần trên, ngày 16-8-2013, VHU đã tổ chức ký kết hợp tác với Hiệp hội doanh nghiệp Tp.HCM, một tổ chức có trên 7000 doanh nghiệp hội viên. Động thái này đã mở ra một hướng đi mới cho trường, gắn đào tạo với hoạt động thực tiễn nhằm tạo nguồn lực đáp ứng cho nhu cầu phát triển xã hội. Qua hoạt động này, nhà trường muốn giúp cho sinh viên có điều kiện rèn luyện năng lực tự giác, mang tính chuyên nghiệp; sinh viên tập dần với áp lực công việc qua sự giám sát của doanh nghiệp nhằm tạo sản phẩm, hướng tới mục tiêu chung của cộng đồng. Sự tương tác từ hai phía, sẽ giúp trường điều chỉnh lại mục tiêu và chương trình đào tạo: hài hòa giữa chương trình và những kỹ năng mềm khác phù hợp với thực tiễn hơn.

Một bước tiến mới là VHU chủ trương mở đào tạo Sau đại học một số ngành được xem là thế mạnh. Đề án đào tạo trình độ thạc sỹ ngành Văn học Việt Nam đã được Bộ Giáo dục và Đào tạo cho

phép hoạt động. Trong những ngày đầu năm học đầy sôi động này, việc tuyển sinh Sau đại học diễn ra nghiêm túc, thuận lợi, được đông đảo học viên tham gia. Một số ngành khác đang tiếp tục được triển khai xây dựng đề án Sau đại học như: du lịch, tâm lý, quản trị kinh doanh. Với sự ra đời của hệ đào tạo này, hy vọng VHU sẽ trở thành một địa chỉ tin cậy, góp phần tạo nguồn chất xám bậc cao cho xã hội ở các tỉnh thành phía Nam đất nước.

3. Tất cả mọi cải tổ đều đòi hỏi năng lực thực hiện. Đây là bài toán về nhân lực, không chỉ đối với VHU mà cả hệ thống trường ngoài công lập hiện nay. Muốn nâng cao vị thế, nâng cao chất lượng phải có đội ngũ đủ mạnh để thực hiện. Nhưng trong thực tế, khoảng cách giữa yêu cầu của xã hội và lực lượng chất xám của phía đào tạo cần có thời gian để khóa lấp. Giảng viên có kinh nghiệm ở các trường đại học là vốn quý chung của nền giáo dục đại học nước nhà hiện đang phải căng ra dạy cả hai loại hình: công lập và ngoài công lập. Trong bối cảnh trường ngoài công lập chưa tạo được sự tin cậy cao của xã hội, thậm chí còn bị xem là loại 2, thì dù chính sách ưu tiên bao nhiêu vẫn khó lôi kéo được đối tượng này về phục vụ. Phần lớn sau khi các nhà khoa học (có trình độ GS, PGS, TS) hoàn thành nghĩa vụ với nhà nước theo luật định mới có điều kiện tham gia đầu quân cho các trường ngoài công lập. Một số trong đó, trên thực tế vẫn được mời tham gia hoạt động ở các trường ngoài công lập trong khi vẫn đương nhiệm ở trường công. Cán bộ trẻ được đào tạo ở các nguồn lại chưa đủ kinh nghiệm, và cần thời gian từ 10 đến 15 năm mới vững tay. Nhưng liệu có thể trở thành chuyên gia và đầu tàu trong các lĩnh vực đào tạo không thì vẫn chưa có gì đảm bảo. Vì vậy, trường vẫn phải chủ trương hợp tác với hai đối tượng trên để đảm bảo tính kế thừa và phát triển trong giai đoạn này. Trường đang tiến hành xây dựng cơ chế chính sách đủ mạnh để tạo lực lượng cơ hữu ổn định lâu dài như trang bị trình độ ngoại ngữ để cán bộ trẻ có khả năng tìm học bổng ở các trường có uy tín trong và ngoài nước; khuyến khích giảng viên trẻ tự đào tạo bậc cao và có chính sách hỗ trợ. Ngoài ra, trường còn có hệ thống đánh giá, thẩm định năng lực và chế

độ ưu đãi để tiến tới thực hiện các cam kết hợp tác lâu dài cũng như đảm bảo quyền lợi cho người làm chuyên môn tham gia công tác tại trường. Cần phải nói thêm, VHU còn mạnh dạn mời các doanh nhân thành đạt và các nhà khoa học từng kinh qua công tác quản lý, kinh doanh ở các cơ sở sản xuất cùng tham gia đào tạo để tạo sự kết nối theo mục tiêu gắn đào tạo với hoạt động thực tiễn nhằm đảm bảo nguồn lực đầu ra đủ trình độ và kỹ năng cần thiết đáp ứng cho sự phát triển chung của xã hội trên các lĩnh vực. Trong tương lai gần, trường sẽ có chế độ thích hợp đủ sức mời gọi cán bộ giảng dạy có uy tín từ các nguồn về tham gia công tác lâu dài.

Điều cuối cùng cần phải nói là, để đảm bảo cho việc cải tổ toàn diện, nâng cao chất lượng đào tạo

và vị thế của VHU, các bộ phận chức năng đang tích cực khẩn trương tiến hành giải tỏa, đền bù để sớm khởi công xây dựng cơ sở mới hiện đại, khang trang ở Bình Chánh do Tp.HCM cấp. Dự kiến công trình sẽ triển khai vào năm 2014.

Kết luận

Bằng mọi giá VHU phấn đấu nâng cao chất lượng đào tạo, xây dựng chuẩn đầu ra để tiến tới đủ sức cạnh tranh với các trường đi trước đã được khẳng định trong nước và xa hơn rút ngắn khoảng cách chênh lệch với một số trường ở trong phạm vi khu vực. Đây là mục tiêu duy nhất giúp trường tránh bị tụt hậu và cũng là sứ mệnh cao cả của VHU trong hệ thống ngoài công lập đối với sự nghiệp giáo dục đại học của đất nước trong giai đoạn này.